

Tikai kopīgā darbā var rast problēmas cēloni un risinājumu

Aizkraukles novads darbā ar bērniem ar uzvedības problēmām soli priekšā pārējiem

Diemžēl Latvijā nav skaidras sistēmas, kā palīdzēt bērniem ar uzvedības problēmām, īpaši pusaudžiem, jo nav pieejami nepieciešamie atbalsta pakalpojumi, teikts Valsts kontroles veiktajā revīzijā, kurā analizētas iespējas bērniem ar uzvedības problēmām vai to iestāšanās risku, kā arī viņu ģimenēm saņemt nepieciešamo atbalstu. Revīzijā ietverti arī Aizkraukles novads.

Pēc sarunām ar Aizkraukles novada Izglītības pārvaldes, Aizkraukles novada bāriņtiesas un Sociālā dienesta pārstāvjiem, kā arī apmeklējot Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas konsultatīvās nodarbinātības semināru Aizkrauklē, var secināt, ka mūsu novads daudzus pakalpojumus, kuri revīzijas aktā daudzviet minēti kā trūkstoši un akūti nepieciešami, piedāvā jau vairākus gadus un šeit ir skaidri darbības principi, kā rīkoties krīzes situācijās.

AGITA GRINVALDE-IRUKA

Apzina esošo situāciju

Aizkraukles novada Bāriņtiesas locekle Skaidrite Garnele, kuras pārziņā ir bērnu tiesību aizsardzības jautājumi, stāsta, ka Aizkraukles novadā ir izveidota sadarbības grupa, kurā darbojas speciālisti no visām institūcijām, kas strādā ar ģimenēm ar bērniem — bāriņtiesas, sociālā dienesta, izglītības pārvaldes, tajā iekļauts arī psihologs. "Pēc novadu reformas, kad izveidojām šo sadarbības grupu, apbraukājām visas pagastu apvienības, tikāmies ar visiem novada izglītības un sociālā darba speciālistiem, kas strādā ar bērniem. Apkopojām datus, kādi speciālisti mums novadā ir un kādu trūkst, vai skolās ir atbalsta personāls. Sadarbības grupā esam izstrādājuši vadlīnijas, kas paredz sadarbības principus, ir rīcības shēma darbības krīzes situācijās, kurā ievēroti pēctecības principi. Agrāk bija tā — bērns neiet uz skolu, tūlīt zvana uz bāriņtiesu. Tagad ir izstrādāta rīcības shēma, kā un kas tiek darīts, kad izglītības iestādēs saskaras ar šādām situācijām. Tajā norādītas arī visu speciālistu elektroniskā pasta adreses, tālruna numuri, lai operatīvi varētu sazināties, jo ir situācijas, kad jāreaģē steidzami. Visi dokumenti izsūtīti visām izglītības iestādēm. Protams, tikai jautājums, vai tajās šo e-pastu ir atvēruši un izlasījuši," stāsta Skaidrite Garnele.

Liela nozīme ir sadarbībai

"Pirmā vieta, kur izpaužas bērnu uzvedības problēmas un kur tās konstatējamas, ir bērnudārzā, skolā. Taču skaidrs, ka skolotājam nav jānodarbojas ar sociālo problēmu risināšanu, tam ir domāts atbalsta personāls. Mēs problēmas risināšanā iesaistāmies tad, kad ar šīm uzvedības problēmām netiek galā pirmajā posmā — izglītības iestādē. Tad esam atvērti un gatavi doties palīgā. Mums katram ir savas funkcijas un uzdevumi. Diemžēl pēc apvienošanās esam secinājuši, ka

ne visur iepriekš ir bijusi laba sadarbība starp skolu, bāriņtiesu un sociālo dienestu. Ir lietas, kuras mēs tagad mēģinām labot," stāsta S. Garnele un uzsver, ka tieši sadarbībai ir liela nozīme problēmu risināšanā, un ne tikai speciālistu starpā, bet arī starp institūciju, bērniem un vecākiem: "Būtiski problēmu konstatēt pēc iespējas agrāk — jau pirmskolas un sākumskolas vecumā, jo agrināji pusaudžu vecumā kaut ko labot jau ir ļoti grūti. Būtiska ir nepietiekama vecāku motivācija, kas rada problēmas darbā ar bērnu, kuram ir uzvedības traucējumi. Jo, ja nav vecāku iesaistes, tad atbalsta programma nevar darboties pilnīgi. Mēs katru nedēļu dodamies uz kādu novada pagastu vai pilsetu, domājam un runājam, kā palīdzēt, ko darīt."

Skaidrite Garnele stāsta, ka pamatā šādos gadījumos, kad iesaistās sadarbības grupas speciālisti, strādā ar sekām, taču būtiski, lai notiktu arī preventīvas pasākumi. Tas, kā ļoti pietrūkst, ir profilakse atkarību jautājumos.

Jāizmanto pieejamie resursi

Psihologe Vēsma Bērziņa piebilst — liels ieguvums Aizkrauklē ir vietējā medicīnas centrā atvērtais psihiatrijas kabinets, līdz ar to Aizkraukles novads ir viens no retajiem Latvijā, kur strādā bērnu psihiatrs un ir iespējams saņemt valsts apmaksātus pakalpojumus, darbojas arī narkologs.

Rudenī Aizkrauklē durvis vērs bērnu attīstības kompetenču centrs, kur būs smilšu terapija, piedāvās nodarbinātības, kurās strādā ar Montesori metodēm. "Mēs dzīvojam ļoti labā vietā, un mums ir daudz resursu, tikai jādomā par to pieejamību, jo esam izmēģināti pa dažādām vietām. Mums tas viss jau ir pieejams, tikai katrs pakalpojums tiek piedāvāts citā vietā. Tāpēc radās doma visu salikt vienā ēkā, ja tam visam vēl ir valsts finansējums, tad tā būtu fantastiska iespēja," saka Vēsma Bērziņa.

BIEŽI VECĀKIEM TRŪKST PAMATZINĀŠANU BĒRNU AUDZINĀŠANĀ, viņi mājās var arī nepamant bērnu uzvedības problēmas, jo tās izpaužas tikai dārziņā. Pedagogiem ir regulāra iespēja mācīties un apgūt jaunas zināšanas, bet vecākiem tādu nav.

Foto no Canva.com

Bāriņtiesas priekšsēdētāja Liāna Purvinska norāda, ka ne visās izglītības iestādēs ir atbalsta komandas, varbūt tajā ir tikai viens direktors, kuram jāietek galā ar visām problēmām, tāpēc šāda starpinstitucionālā sadarbība sniedz atbalstu un ieguvēji no tā ir visi — skola, bērns, ģimene.

Vecākiem pietrūkst audzināšanas prasmju

Lielu atbalstu novada speciālistiem sniedz Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas Konsultatīvā nodaļa. Nodaļas vadītāja Inga Gulbe stāsta, ka tas veiksmes stāsts ir plaša un daudzpusīga speciālistu komanda, kurā strādā psihologs, speciālais pedagogs, atkarību profilakses speciālists, psihiatrs un pēdējos divus gadus arī ģimenes terapeits. "Mūsu priekšrocība ir tā, ka kopā ar ģimeni varam kompleksī paraudzīties uz situāciju, kad bērnam ir radušās kādas uzvedības vai saskarsmes problēmas. Diemžēl bieži jāzīst, ka vecākiem pietrūkst zināšanu un prasmju bērnu audzināšanā, disciplinēšanā, tāpēc vienmēr darbojamies kompleksī, strādājot gan ar bērnu, gan viņa ģimeni. Nereti sastopamies ar situācijām, kad bērni dzīvo attīstībai, veselībai un pat dzīvībai nelabvēlīgos apstākļos. Taču mēs nevaram palīdzēt nevienam bērnam, kamēr neesam atraduši situācijas, kādā viņš nonācis, cēloni.

Mēs dzīvojam ļoti labā vietā, un mums ir daudz resursu, tikai jādomā par to pieejamību, jo esam izmēģināti pa dažādām vietām. Mums tas viss jau ir pieejams, tikai katrs pakalpojums tiek piedāvāts citā vietā. Tāpēc radās doma visu salikt vienā ēkā, ja tam visam vēl ir valsts finansējums, tad tā būtu fantastiska iespēja.

VĒSMA BĒRZIŅA,
PSIHOLOGE

Ja ģimene, kas saskārusies ar bērnu uzvedības traucējumiem, pieiet pie katra speciālista uz konsultāciju atsevišķi, redzējums uz noteikto būtu saskaldīts, taču mēs strādājam visi kopā. Mēs nodrošinām vienotu, kompleksu skatījumu ar konkrētiem priekšlikumiem, kas virzīti uz risinājumu. Tajā brīdī, kad ģimene dodas pie katra speciālista atsevišķi, vecāki bieži vien arī dalās ar atšķirīgu informāciju, viņi ātri apgūst, kam ko izdevīgāk teikt un stāstīt. Ir gadījumi, kad pie mums pēc palīdzības vērsusies kāda izgli-

tības iestāde, bet bērnu vecāki atskārs sadarboties. Mēs izstrādājam atbalsta programmu iestādei, pāiet dažādi mēneši un beigās arī vecāki tomēr ir gatavi iesaistīties un darboties," stāsta Inga.

Pie mums tas viss jau darbojas

Kā galveno iemeslu, kāpēc pēc palīdzības vērsas pie viņiem, bet netiek ar problēmu galā uz vietas pašvaldībā, Inga Gulbe min vāji attīstītu vai neattīstītu starpinstitūciju sadarbību. Trūkst atbildīgo personu, kuras būtu gatavas uzņemties atbildību un paturēt problēmu savā redzeslokā, kurš sekos līdz rekomendāciju izpildei, tāpēc bieži viss aiziet pašplūsmā. "Pricējāmies, ka daudzās pašvaldībās ir izveidotas bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupas, to darbība gan sastāvu un aktivitāšu ziņā ir ļoti atšķirīga, tomēr ejam uz to, lai tās tiktu izveidotas. Skaidrs, ka pati sadarbības grupa nestrādās ar bērniem, kuriem ir uzvedības grūtības, taču viņu pārraudzībā ir profesionāļu komanda, kas šo darbu varētu veikt. Mums būtu ļoti svarīgi sasniegt tādu līmeni, lai ikdienā katrs speciālists, kurš strādā ar bērnu, zina, pie kura jāvērsas, lai saņemtu atbalstu, un svarīgi, lai tas būtu uzrakstīts ne tikai uz papīra, bet darbotos arī reāli dzīvē," situāciju kopumā valsti ieskicē Inga Gulbe, taču Aizkraukles novadu min kā pozitīvo piemēru, kur tas viss jau darbojas.

→ 7. lpp.

→ 6. lpp.

Aktīvi iesaistās projektos

Valsts kontrole revīzijas ziņojumā norāda, ka daudzu pašvaldību izglītības iestādēs neizmanto arī dažādu projektu iespējas piesaistīt trūkstošos speciālistus atbalsta sniegšanā bērniem. Kā piemēri minēti programma "Stop 4—7" un projekts "Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai" (PuM-PuRS).

Aizkraukles novada Izglītības pārvaldes vadītāja Sarmīte Kļaviņa stāsta, ka mūsu novada izglītības iestādēs īstenoti abi šie projekti. "Programma "Stop 4—7" paredzēta pirmsskolas vecuma bērniem no 4 līdz 7 gadiem, kuriem ir uzvedības problēmas. Tajā darbojas īpaši apmācīta speciālistu komanda, kurā ir pirmsskolas skolotāji, psihologs, sociālais pedagogs. Sākumā bija domāts, ka tajā tiks veidotas grupas no dažādām izglītības iestādēm ar bērniem, kuriem ir uzvedības prob-

lēmas, taču kovida pandēmija ieviesa savas korekcijas, un mēs izvēlējāmies citu variantu. Grupa tika veidota uz viena bērnudārza pamata, un akcents tika likts uz pozitīvas uzvedības pastiprināšiem aspektiem. Nodarbību laikā tika strādāts atsevišķi ar bērniem, atsevišķi ar pedagogiem un atsevišķi ar vecākiem, kas bija ļoti pozitīvi. Līdz ar to vecāki varēja ar uzvedības korekciju turpināt strādāt mājās, jo bieži tiek uzsvērts, ka mājās bērns ir engēlis un dārziņā nē, vai otrādi. Izveidotā komanda nodarbojas ar bērniem, kas bija ļoti pozitīvi. Līdz ar to vecāki varēja ar uzvedības korekciju turpināt strādāt mājās, jo bieži tiek uzsvērts, ka mājās bērns ir engēlis un dārziņā nē, vai otrādi. Izveidotā komanda 12 nodarbību ciklu bija novadījusi visās Aizkraukles pirmsskolas izglītības iestādēs, Aizkraukles pagasta sākumskolā, Jaunjelgavas "Atvasītē" un Skrīveru "Sprīdītī". Lai komanda dotos uz kādu no iestādēm, tās vadītājam ir jānāk ar iniciatīvu, ka tas ir nepieciešams, jo tas ir brīvprātīgs pasākums. Ja iestādēs vadītājs saka, ka mums viss ir kārtībā, mēs ar visu paši tiekam galā, nav

Pirmā vieta, kur izpaužas bērnu uzvedības problēmas un kur tās konstatējamas, ir bērnudārzs, skola. Taču skaidrs, ka skolotājam nav jānodarbojas ar sociālo problēmu risināšanu, tam ir domāts atbalsta personāls.

SKAIDRĪTE GARNELE,
AIZKRAUKLES NOVADA BĀRINTIESAS
LOCEKLE

pamata, lai speciālistu komanda uz to dotos. Ļoti labi būtu, ja šādas komandas būtu vairākas, bet arī viena ir vairāk nekā nekas, jo darbs šajā atbalsta komandā visiem speciālistiem ir papildu pienākums viņu ikdienas darbam," stāsta S. Kļaviņa. Viņa piebilst, ka šis ir projekta pēdējais gads, tomēr iespējams, ka tas turpināsies. Izglītības pārvaldes izglītības darba speciāliste speciālais, iekļaujoties un profesionālās izglītības jautājumos Sarmīte Kruglova piebilst, ka šis projekts ir būtisks, jo ļauj jau agrā vecumā pamanīt un mēģināt novērst uzvedības problēmas, tāpat tas ir ļoti būtisks, jo procesā ir iesaistīti vecāki. Bieži vecākiem trūkst pamatzināšanu bērnu audzināšanā, viņi mājās var arī nepamanīt bērna uzvedības problēmas, jo tās izpaužas tikai dārziņā. Pedagogiem ir regulāra iespēja mācīties un apgūt jaunus zināšanas, bet vecākiem tādu nav.

Veiksmīgi īstenots arī projekts "Pumpurs", kurā viens no uzdevumiem bija apmācīt bērnus, kuriem tas nepieciešams, individuālās konsultācijas pie psihologa, logopēda un speciālā pedagoga. Skolām tas bija ļoti liels atbalsts, jo mazajās skolās varēja atlaulies piesaistīt speciālistus, kurus ikdienā nevarēja atlaulies, lielajām skolām — apmaksāt papildu speciālistus. Taču arī šis projekts ir noslēdzies, bet šobrīd izveidota darba grupa, kurā tiek strādāts pie tā, lai arī nākotnē varētu īstenot kādu līdzīgu atbalsta programmu. Iespējams, vairāk tiks uzsvērtā preventīvā darbība, un tiks iesaistītas arī pirmsskolas izglītības iestādes.

Speciālisti ir, bet nepietiekamā daudzumā

Tieši atbalsta personālam skolās un bērnudārzos ir liela nozīme darbībā ar bērniem, tajā skaitā tiem, kuriem ir uzvedības problēmas. Tas ir logopēds, pedagoga palīgs, psihologs, sociālais pedagogs un speciālais pedagogs. S. Kruglova stāsta, ka Aizkraukles novada atbalsta personāls ir nodrošināts, bet nepietiekamā daudzumā. Ir speciālisti, kuru ļoti trūkst. Skolās tie ir psihologi. Vis-

maz trīs vakances ir brīvas ilgstoši, viena īslaicīgi, taču ir izglītības iestādes, kurās pat nav šādu amata vietu, jo ir pārāk mazs bērnu skaits un nevar to atlaulies. S. Kruglova piebilst, ka vislielākās problēmas ir ar speciālajiem pedagogiem un to trūkums nav tikai skolas vai pašvaldības problēma, tā ir valstiska problēma: "Ministru kabineta noteikumi nosaka — ja skolā vēlas īstenot speciālas izglītības programmas, tad obligāti nepieciešams speciālais pedagogs. Taču lieta tāda, ka speciālais pedagogs māca tikai vienā augstskolā valsti — Rēzeknē, un tikai četrgadīgajā programmā. Ņemot vērā reformas izglītības sistēmā, būtu pedagogs, kuri varētu pārkvalificēties divgadīgajā programmā, taču šāda piedāvājuma ar šādiem noteikumiem valstī nav nevienā augstskolā."

Mūsu priekšrocība ir tā, ka kopā ar ģimeni varam kompleksi paraudzīties uz situāciju, kad bērnam ir radušās kādas uzvedības vai saskarsmes problēmas. Diemžēl bieži jāatzīst, ka vecākiem pietrūkst zināšanu un prasmju bērnu audzināšanā, disciplinēšanā, tāpēc vienmēr darbojamies kompleksi, strādājot gan ar bērnu, gan viņa ģimeni.

INGA GULBE,
VALSTS BĒRNU TIESIĻU
AIZSARDZĪBAS INSPEKCIJAS
KONSULTATĪVĀS NODALĀS VADĪTĀJA

S. Kļaviņa piebilst, ka patiesībā speciālajam pedagogam būtu jābūt katrā skolā, pat arī tajās, kurās neīstenoti speciālās programmas, taču bērnu ar mācīšanās grūtībām nepietrūkst katrā skolā. S. Kruglova, raugoties nākotnē, saskata nopietnas problēmas, jo esošie speciālisti tuvāko gadu laikā var doties pensijā, bet jauno speciālistu vietā nav. Lielā nozīmē ir arī atalgojums, jo daudzi ļoti psihologi ir pārvilināti uz privāto sektoru, logopēds vairāk var nopelnīt, strādājot privātpraksē, nekā strādājot skolā vai bērnudārzā.

Kā pozitīvu faktu izglītības pārvaldes speciālistes min Kokneses pamatskolas-attīstības centra darību, kura speciālisti ir liels atbalsts kolēģiem citās izglītības iestādēs. Viņi organizē pieredzes apmaiņas braucienus, rīko seminārus un kursus, izbrauc arī konsultācijās uz izglītības iestādēm, kā arī sniedz konsultācijas pie sevis uz vietas. S. Kruglova piebilst, ka tas ir ļoti labs, bet pagaidām līdz galam nenovērtēts resurs Aizkraukles novadā. ♦

NOTIKUMI

Izcīna patvērumu Latvijā

Administratīvā rajona tiesa jūlija vidū, pretēji Pilsomības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumam, uzdevusi valstij sniegt patvērumu Latvijā kādam homoseksuālam Krievijas pilsonim. Tiesa secināja, ka vīrietim nav ne iekšējās pārvietošanās iespēju, ne arī objektīva pamata palūgties uz Krievijas varasiestāžu aizsardzību. Tādēļ pastāv reāla varbūtība, ka vīrietis, ja viņam nāktos atgriezties Krievijā, nonāktu tādos apstākļos, kas būtu raksturojami kā necilvēcīgi, un līdz ar to uzturēšanās izselsmes valstī viņa gadījumā būtu izslēgta par nepanesamu.

Atlaišana būtu ļoti galējs risinājums

Rēzeknes pilsētas pašvaldības vadības atļaušana būtu ļoti galējs risinājums, reaģējot uz pilsētas finanšu problēmām, LTV "Rīta panorāmā" puda vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Māris Sprindžuks (AS).

Situācija ir tik slikta, ka pašvaldībai var draudēt finanšu stabilizācijas process. Rēzeknē pie varas ir no "Saskaņas" saraksta ievēlētais Aleksandrs Bartaševičs, kurš pēc konflikta ar savu līdzinējo politisko spēku tagad ir izveidojis jaunu savu partiju.

Aizturēts Ukrainas pilsonis

Polijā aizturēts 29 gadus vecs Ukrainas pilsonis, kuru tur aizvedams par to, ka viņš organizējis migrantu nelikumīgu pārvešanu "pār Polijas—Baltkrievijas robežu uz Rietumeiropas valstīm".

Polijas izmeklētāji apgalvo, ka aizturētais Ukrainas pilsonis bija līdzdalībnieks Polijas robežas nelikumīgas šķērsošanas organizēšanā, saņemot naudu par nelegālo migrantu pārvešanu. "Izcenojumi par migrantu pārvešanu bija no 200 līdz 1000 eiro par cilvēku, un, pateicoties tam, Ukrainas pilsonis guva ievērojamu peļņu no nelegālās procedūras," teikts Polijas robežsargu paziņojumā. Veicot kratīšanu Ukrainas pilsoņa dzīvesvietā, tika atrastas 11 maksājumu kartes, trīs klēpjatori, planšetdators, pieci mobilie telefoni, dažādu tīklu SIM kartes un aizsietā paciņa ar 0,6 gramiem marihuānas.

Apšauda ostas infrastruktūru

Krievijas spēki nakti uz ceturtdienu ar raķetēm apšaudījuši ostu infrastruktūru Odesas apgabalā. Raķetes "Kalibr" tika izšautas no zemūdenes Melnās jūras ūdeņos kritiski mazā augstumā, kas apgrūtināja to atklāšanu. Trāpīts ostas administratīvajai ēkai, kā rezultātā gāja bojā civilais darbinieks, bet vienā no kravu termināļiem bojātas ražošanas iekārtas.

LETA

No Valsts kontroles revīzijas ziņojuma

Sociālā atbalsta sistēma valstī veidota tā, ka daļu pakalpojumu nodrošina valsts, bet daļu — pašvaldības.

Valsts finansētais atbalsts

- ✓ Attiecībā uz bērniem ar uzvedības problēmām vai to iestāšanās risku, valsts kompetence galvenokārt ir dažādi veselības aprūpes pakalpojumi, kas ir nepieciešami garīgas veselības jautājumu risināšanai vai atkarību ārstēšanai (piemēram, psihiatrs, psihoterapeits, narkologs un neirologs).
- ✓ No sociālajiem pakalpojumiem primāri prevencijas līmenī valsts finansē sociālās rehabilitācijas programmu no vardarbības cietušiem bērniem.
- ✓ Savukārt sekundāras prevencijas līmenī valsts finansē sociālās rehabilitācijas pakalpojumu bērniem, kuriem ir izveidojusies atkarība no narkotiskajām, toksiskajām vai citām apreibinošām vielām, vai no atkarību izraisītiem procesiem. Papildus par valsts budžeta līdzekļiem ir pieejami arī vairāki pakalpojumi, kas tiek organizēti projektos.

Pašvaldību finansētais atbalsts

- ✓ Pārējie pakalpojumi — gan primārās, gan sekundārās prevencijas līmenī, zinot savu iedzīvotāju vajadzības, — ir jānodrošina pašvaldībām. Tas nozīmē, ka pakalpojumu klāstam pašvaldībās ir jābūt tādām, lai aptvertu visplašāko problēmu loku — no informatīviem pasākumiem un izglītojošām nodarbībām ģimenēm līdz psihologa konsultācijām, ģimenes asistentam un kompleksiem pakalpojumiem, kuros bērnu uzvedības problēmu risināšanā ir iesaistīti jau vairāki speciālisti.
- ✓ Pašvaldības finansēto sociālo pakalpojumu pieejamība bērniem ar uzvedības traucējumiem Aizkraukles novadā par 2020. gadu liecina, ka sociālais darbs notiek aktīvi visās novada apvienībās, tiek nodrošināta psiholoģiskā palīdzība. Dažādas grupu nodarbības — daļēji (Aizkrauklē, Pļaviņās), bet sociālās rehabilitācijas programma bērniem ar uzvedības traucējumiem nav izstrādāta nevienā apvienībā.

2023. gadā Aizkraukles novada Sociālais dienests šādām ģimenēm nodrošina:

- ✓ ģimenes asistenta pakalpojumus,
- ✓ krīzes centra pakalpojumus,
- ✓ izglītojošas un atbalsta grupas,
- ✓ psihologa pakalpojumus.

Tāpat šādiem klientiem tiek nodrošinātas regulāras sociālā darbinieka konsultācijas. Nepieciešamības gadījumā sociālais darbinieks koordinē un piesaista dažādus citus speciālistus.

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par materiāla saturu atbild laikraksts "Staburags".